

קריאה לחשיבה עצמית מול זרימה עם הדרך של כולם

הרב אביחי אפל
 אברך, מוסקבה (תשנ"ט-תש"ס)
 כיום רב קהילת פרנקפורט, גרמניה

תזרום! בקשה והמלצה זו בתוככי החברה כלפי היחיד שמעלה שאלות ומביע ביקורת, איננה אחרת מאשר קריאת כיוון של החברה כלפי היחיד. הבקשה ממנו היא - לא להקשות, תרתי משמע, על חבריו בהתמודדות עם שאלות על הדרך בה כולם הולכים, אלא לזרום עם כולם ובכך למנוע מהם את עול החיפוש המחודש.

האדם ביסודו חושב ומבקר את הנגלה לפניו. מיד לאחר אכילתו מעץ הדעת טוב ורע גילה האדם את רצונו ואת בחירתו. האפשרות האחת היתה לבחור בדרך החיים. בדרך זו היה האדם בורר בהתמדה בין טוב לרע כאשר הקו המנחה אותו הוא הרצון לקיים את רצון ד'. אך האדם בחר דווקא בדרך השנייה - האדם בחר לבחור בין טוב לרע על פי סולם הערכים אותו הוא יקבע בעצמו. דהיינו, על פי התמודדות מתמדת בין מה שנח לו באופן אישי לבין התמודדות עם רצונותיו והובלת אל הדרך הנכונה. (רש"ר הירש, בראשית ג, כ"ב) אנחנו נמצאים בהתמודדות קבועה בין הבנתנו את המציאות ורצוננו לקבוע את אורח חיינו על פי האמת אליה הגענו, לבין הצורך להתאים את עצמנו לחברה ולהליכותיה.

יסודות הדמוקרטיה שקובעים כיום את דרך קבלת ההחלטות הציבוריות, נותנות לרוב את היכולת לקבוע את דרכי התנהלות החברה והמדינה. "אחרי רבים להטות!" כך קובעת התורה וממילא יחיד ורבים הלכה כרבים. הלכה זו מקבלת תוקף יתר כאשר אנו שומעים כי המשנה תמהה - "ולמה מזכירין דברי היחיד בין המרובין הואיל ואין הלכה אלא כדברי המרובין!?!..." (עדויות א,ה) הציבור מקבל כאן כל כך הרבה כח עד כדי צמצום חשיבותה של דעת היחיד. ובכל זאת נותנת לנו המשנה שם אומדן חדש כלפי יסוד כח ההחלטה של הציבור. ייתכן ולמרות שזוהי דעת היחיד, יקבע בית הדין את ההלכה כמותו ולא כדעת הרבים. מסיבות שונות ראה בית הדין, כלומר הציבור, כי חוכמתו או מומחיותו של היחיד עולה על דעת הרוב. מסתבר שייתכן שהרוב הגיע אל ההחלטה מחוסר הבנה או מחוסר ידיעה וממילא דעתם בטלה לעומת דעת היחיד. מחמת כן יש חשיבות להזכיר דעתו של היחיד ולא לבטלה, על מנת ללמד לדורות הבאים לייחס חשיבות גם לדעת היחיד ולידע כי יכולתו של הציבור לקבל החלטה נגד דעת היחיד תלויה לא רק במספר המתנגדים אלא גם ביכולתם להבין את העניין טוב יותר מאשר היחיד. שאם לא כן אין דעתם נחשבת מול דעתו.

חיזוק זה בא לדרבן את האדם לא לבטל את דעתו רק מאחר ואחרים לא חושבים כמותו. ההליכה אחרי האמת אותה הוא חקר והגיע אליה בכוחות עצמו הינה בעלת משמעות בלתי מבוטלת.

החיפוש אחר האמת והיכולת להגיע למסקנות שהינן שונות מהחשיבה הרווחת בציבור, צריכה להישען על תמימות באמונה ב-ד'. בדיני נפשות לדוגמה, אנו רואים כי אם כל הדיינים החליטו כי המואשם העומד בפניהם הינו חייב - הכלל הוא שהאדם יהיה זכאי וישוחרר לביתו ללא הענישה המתוכננת. ייתכן שהדיין האחרון אשר שמע את כל חבריו מחייבים את הנאשם ירצה להתחכם ועל אף שגם דעתו היא שהנאשם חייב, מאחר והוא יודע שאם הוא גם יחייבו אזי ישוחרר הנאשם, ועל כן הוא יגיד שהנאשם פטור ובכך יגרום לחיוב הנאשם. במקרה אחר הוא דווקא חושב שהנאשם זכאי וממילא מאחר וכולם חייבו את הנאשם - הרי אם יזכה אותו יהיה מצב שהרוב מאשימים ויואשם, אבל אם יחייבו אותו - תגיע התוצאה בה חפץ, שהרי כאשר כולם מחייבים יוצא הנאשם זכאי! אם כן על פי איזו דרך ראוי לדיין זה לנהוג?! קוראת לנו כאן התורה קריאה מאוד ברורה - היצמד לאמת שלך מתוך תמימות ואל תתחכם! הקב"ה הינו דיין האמת והוא זה שיוביל את ההחלטה בדרך שהינה האמת מבחינתו, ובכל זאת אתה האדם מחויב להמשיך לדבוק בדרך ההבנה שלך (אור החיים, שמות כ"ג,ב).

חלילה וחס אין כאן קריאה ללכת נגד דעת הרוב, כאשר הרוב קיבל החלטה שהינה שקולה ויסודה
בבירור וחשיבה עמוקה. במצב שכזה על האדם להיות עניו ולדעת לבטל דעתו מול דעת הציבור וזהו
רצון ד' מהאדם (הכתב) והקבלה).

אל תזרום - תחשוב ותבדוק ותדבק באמת אליה הגעת!

לתגובות: rabbiner.apel@jg-ffm.de